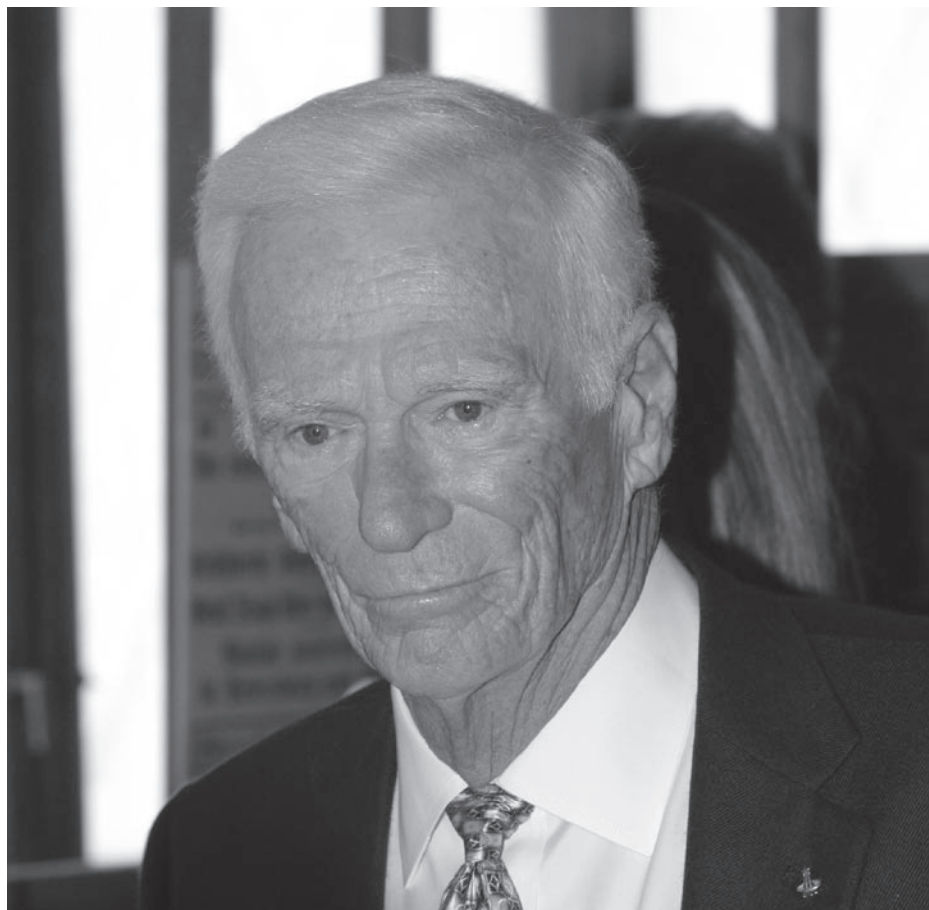

KOSMICKÉ ROZHLEDY

VĚSTNÍK ČESKÉ ASTRONOMICKÉ SPOLEČNOSTI

Číslo 3/2008
Ročník 46

www.astro.cz

Obsah

Eugene Cernan navštívil Českou republiku	3
Rozhovor: Eugene Cernan	4
Zápis z jednání VV ČAS 11. 4. 2008	7
Zápis z jednání VV ČAS 25. 6. 2008	8
Výstava Drtivé dopady	9
Pozorování částečného zatmění Měsíce 16. 8.	9
Věda v ulicích v Plzni	9
Evropská noc vědců 2008	10
18. Podzimní knižní veletrh	10
Akce Hvězdárny Valašské Meziříčí	10
Čína 2009: expedice za zatměním Slunce	10
Češi v pásu úplného zatmění Slunce 1. 8.	11
Soutěž o nové logo ČAS	11
Redakce astro.cz hledá nové spolupracovníky ..	12

V období únor, březen, duben 2008 oslaví významná životní jubilea tyto členové ČAS:

50 let	Božena Černohousová, Prostějov
55 let	Josef Chvátal, Kolinec
60 let	Stanislava Semecká, Řevničov Václav Hruža, Cheb
65 let	RNDr. Jiří Čech, Ostrava RNDr. Bohuslav Lukáč, CSc., Hurbanovo
75 let	Ing. Mgr. Vojtěch Kerhart, Praha
76 let	Ing. Georgij Karský, CSc., Praha Ing. Antonín Růkl, Praha
77 let	Jiří Zahálka, Praha
79 let	Ing. Václav Viktora, Praha Miloslav Zabilka, Plzeň
81 let	RNDr. Blažena Topolová, CSc., Ondřejov
83 let	RNDr. Václav Bumba, DrSc., Ondřejov
86 let	Ing. Zdeněk Binar, Praha Julie Telcová, Praha

ČAS přeje jubilantům vše nejlepší!

Na obálce: Americký astronaut Eugene Cernan, poslední muž na Měsíci a čestný člen České astronomické společnosti, při své poslední návštěvě České republiky v červnu 2008. Více uvnitř čísla.

KOSMICKÉ ROZHLEDY

Věstník České
astronomické společnosti

Ročník 46

Číslo 3/2008

Vydává

Česká astronomická
společnost
IČO 00444537

Redakční rada

Pavel Suchan
Eva Marková
Lenka Soumarová
Tomáš Bezouška
Lumír Honzík

Adresa redakce

Kosmické rozhledy
Sekretariát ČAS
Astronomický ústav AV ČR
Boční II / 1401
141 31 Praha 4

e-mail: kr@astro.cz

**Grafická úprava
a jazykové korektury**
redakce Astropisu

Tisk

Grafotechna, Praha 5

Distribuce

Adlex systém

**Evidenční číslo
periodického tisku**
MK ČR E 12512

ISSN 0231-8156

Eugene Cernan navštívil Českou republiku

Pavel Suchan

Do vlasti svých předků přiletěl 17. června 2008 jako host předsedy vlády americký astronaut Eugene Cernan – poslední člověk naší planety, který zanechal svou stopu na Měsíci. Eugene Cernan se jako velitel Apolla 17 stal v roce 1972 zatím posledním člověkem, který stanul na jiném vesmírném tělese. Z jeho měsíční mise pochází také československá vlajka, kterou měl celou dobu při sobě, neboť jeho prarodiče pocházejí z České republiky. Vlajka s astronautovým věnováním byla jedním z nejvyhledávanějších předmětů výstavy Stopy lidí v Národním muzeu. Tato vlajka se po skončení výstavy vrátí na své trvalé umístění na pilíři největšího dalekohledu v České republice na observatoři Astronomického ústavu AV ČR v Ondřejově, kde ji budou i nadále moci návštěvníci exkurzí vidět z návštěvnické galerie.

Spolupořadatelem programu E. Cernana byl spolu s Národním muzeem Astronomický ústav AV ČR, v.v.i.

Eugene Cernan ve svém nabitém programu ve dnech

17. –21. 6. 2008 navštívil za doprovodu generálního ředitele Národního muzea a za účasti novinářů výstavu Stopy lidí v Národním muzeu a podepsal se zde na zeď. Následovala tisková konference neobyčejně navštívená novináři. Eugene Cernan odpovídal na otázky a mnohokrát sál zichnul tak, že by bylo slyšet spadnout jehlu na zem. Témata dotýkající se poznávání vesmíru i naší Země, smyslu lidského bytí, boží existence, ochrany našeho prostředí, komentoval člověk, který se dá označit jedním slovem – osobnost. To znělo z mnoha úst po skončení tiskové konference. Přítomen byl i emeritní ředitel Astronomického ústavu AV ČR Doc. Luboš Perek, který se v roce 1974 zasloužil o to, že Eugene Cernan měl nakonec možnost československou vlajku, kterou s sebou měl na měsíčním povrchu, předat, když už ho odmítla vláda

přijmout. Eugene Cernan se také setkal se svým přítelem Václavem Havlem, posnídal s ministrem kultury, setkal se s předsedou vlády, besedoval se studenty pražských gymnázií a zúčastnil se slavnostní recepce pořádané na jeho počest v Pantheonu Národního muzea. Eugene Cernan také navštívil rodná místa svých předků v Jižních Čechách (Bernartice, Borovany). Na pobytu v České republice s ním pobývala jeho nejstarší vnučka Ashley, kterou její dědeček seznamuje s českými kořeny. Na tiskové konferenci ostatně zazněla otázka Radiožurnálu: Myslíte, pane Cernane, že je možné, že tak jako Vy s Vaší vnučkou se dnes vracíte do rodiště Vašich prarodičů, že takhle se budou Vaši potomci jednou vracet z Marsu na Zemi, do rodiště jejich pra pra pra...předků?

Eugene Cernan předává generálnímu řediteli Národního muzea Michalu Lukešovi fotografii pořízenou na Měsíci

Besedu Eugena Cernana (vlevo) se studenty moderoval čestný předseda ČAS Jiří Grygar (uprostřed). Beseda se konala v Pantheonu Národního muzea.

Rozhovor: Eugene Cernan

Kapitán Eugene Cernan se zúčastnil mimo jiné debaty se studenty pražských gymnázií v Pantheonu Národního muzea. Diskusi moderoval čestný předseda České astronomické společnosti Dr. Jiří Grygar, který jménem redakce astro.cz a redakce Kosmických rozhledů položil E. Cernanovi několik otázek.

• ***Když jste v roce 1972 opouštěli Měsíc, napadlo vás, že se tam člověk tak dlouho nevrátí?***

Byl jsem označen za posledního člověka, jehož stopa se otiskla na povrchu Měsíce. Ale je to už dlouho, co jsem tuto stopu otiskl, nicméně nejsem ten poslední člověk, který chodil po Měsíci. Protože my se na Měsíc vrátíme a když říkám my, nemám na mysli pouze Spojené státy, ale mluvím k vám, my všichni se tam jednou vrátíme. A my se dostaneme na Mars a vy to ve svém životě zažijete. Oba tyto podniky budou mít mezinárodní charakter. A je docela dobře možné, že ten příští muž nebo žena, který vstoupí na Měsíc, je dnes v této místnosti. Vy jste se narodili dlouho poté, co jsem udělal ty poslední šlápoty na Měsíci před pětatřiceti lety. Ale já tu dnes jsem jako příklad a svědectví, že nic ve vašem životě není nemožné.

Cokoliv, o čem sníte, cokoliv takového můžete uskutečnit. Vaši rodiče byli většinou ještě malí, když jsem byl na Měsíci. A vy všichni vyrůstáte ve světě, o kterém můj otec říkal, že když se budeš hodně snažit, možná budeš překvapen. Je to 35 let, co jsme byli naposledy na Měsíci a myslím, že stejně dlouho už to trvat nebude.

Ale možná bude trvat ještě více než 35 let, ne abychom se tam znovu dostali, ale aby nám došlo, co jsme před těmi více než třemi desetiletími udělali. My, lidé, jsme opustili planetu Zemi a navštívili jsme jiné kosmické těleso, Měsíc, který jsme učinili naším domovem. Když jsem naposledy sestupoval po žebříku svého lunárního modulu, díval jsem se na ty poslední stopy, které jsem na Měsíci zanechal a za svými zády jsem viděl tu nádhernou planetu Zemi. Věděl jsem, že se tam už takhle nikdy nedostanu. A přál jsem si tehdy, kdybych tak mohl zastavit čas. Abych si mohl lépe uvědomit, co jsem udělal, kde to jsem a co to pro lidstvo znamená, být na jiném kosmickém tělese. A nejsem si jist, jestli jsme to dodnes pořádně pochopili. Ale vy máte na dosah docílit mnohem významnějších věcí, než kterých jsem dosáhl já. Vy skutečně můžete dosáhnout až ke hvězdám. Já mladým lidem, jako jste vy, vždycky říkám, miřte na Měsíc. Protože i když se netrefíte, skončíte mezi hvězdami.

• ***Změní se podle vás směřování americké kosmonautiky po podzimních prezidentských volbách, ať už vyhraje demokratický či republikánský kandidát?***

Záleží na tom, kdo se stane prezidentem Spojených států. Mám velké obavy, že se opustí nebo téměř opustí výzvy našeho programu. Senátor Obama už řekl, že by vzal peníze určené pro tento kosmický program, pozastavil plán dostat se na Měsíc a na Mars a použil tyto peníze na vzdělávání. Naše problémy se vzděláváním nevyřeší peníze. Mladé lidi je potřeba inspirovat, aby snili a chtěli se učit. Letectví a vesmírný program jsou už více než 100 let

Václav Havel a Eugene Cernan při setkání v pracovně generálního ředitele Národního muzea

vysoce romantickou záležitostí. Lidé jako jsem já nebo vaši otcové a strýčkové byli inspirováni k tomu, aby dělali věci, které ještě nikdo nedokázal. Dělali věci, které se jiní báli dělat. Věci, které bylo potřeba udělat, jako letět na Měsíc. Pro mě nedává smysl vzít peníze z kosmického programu, který inspiruje, který je zdrojem nadšení a dát je na stůl a říkat, teď se budeme učit, protože teď na to máme peníze.

Ten druhý kandidát, senátor McCain, patrně také snil, když byl mladý, protože se stal leteckým navigátorem, stejně jako já. Myslím, že on rozumí tomu, že investice do vesmíru jsou investicí do budoucnosti naší země a celého světa. Takže v tuto chvíli mám určité obavy o to, jak to dopadne.

• ***Na Měsíci jste měl sebou československou vlajku. Kde jste ji tehdy sehnal?***

To bylo docela jednoduché, já jsem jenom někomu v NASA řekl, že chci československou vlajku, tak mi ji sehnali. Měli jsme povolené vzít si s sebou věci, které jsou nám blízké. Jiní si třeba brali vlajky jiných států, já si vzal tuhle. Protože maminka pocházela z Čech a tatínek ze Slovenska a tehdy to byla jedna země a tak mi stačila jedna vlajka. Je to prostě jednoduché, já jsem prostě Američan československého původu.

Redakce děkuje Českému rozhlasu za pořízení záznamu diskuse s E. Cernanem, s jehož pomocí vznikl konečný přepis rozhovoru a panu tlumočnickovi za výborné tlumočení.

Letos to nebylo poprvé, co kapitán Cernan poskytl Kosmickým rozhledům rozhovor. Poprvé k tomu došlo už v roce 1974, během jeho neoficiální návštěvy Československa. I tehdy se ptal Jiří Grygar a to v autě americké ambasády v Astronomickém ústavu v Ondřejově. Sám popisuje tu událost takto: „Historický rozhovor se odehrál 3. 10. 1974 při jízdě autem americké ambasády od dvoumetru k budově sluneční laboratoře. Tak si umíte představit, že jsem ty otázky musel pálit rychle a navíc si zapamatovat odpovědi, ale jiný rozhovor Cernan nemohl nikomu poskytnout, anžto to bylo zakázané“. **Rozhovor z roku 1974 Vám nyní přetiskujeme i s jeho předmlouvou. Pamětníci ho najdou v Kosmických rozhledech 1/1975 na straně 23–24.**

Dne 3. 10. 1974 navštívil ondřejovskou observatoř Astronomického ústavu ČSAV americký astronaut E. Cernan. Byl přivítán ředitelem ústavu členem koresp. ČSAV Lubošem Perkem, který v úvodním projevu připomněl Cernanovy lety na lodích Gemini a Apollo i poslední přistání na Měsíci, kdy náš host byl velitelem výpravy. Na shromáždění pracovníků ústavu popisoval E. Cernan své zážitky z kosmických letů i z pobytu na Měsíci, připomněl též svůj československý původ (jeden dědeček od Bechyně, druhý z Kysúc) a hovořil o dalších amerických kosmických plánech (Sojuz-Apollo, raketoplán). Svůj výklad doprovázel promítáním krátkých barevných filmů o projektech Gemini-Apollo a Skylab.

V diskusi řekl, že když se dnes někdy dívá na Měsíc, zdá se mu neuvěřitelné, že tam sám doopravdy byl. Nicméně je to skutečnost; je to dokonce už součást lidské historie a podílíme se na ní všichni – nejen astronomové. Prohlásil, že osobní zkušenost s kosmem se přece jen liší i od té nej kvalitnější fotografie či filmu, že pohled na planetu Zemi z dálky je něco zcela nevýslovně úchvatného.

Popisoval též své zážitky při řízení měsíčního vozidla Roveru: řízení je nesnadné, neboť díky nižší přitažlivosti má Rover při manévrech tendenci odskakovat a mohl by se i převrhnout. Řidič se musí naprosto věnovat řízení, neboť na Měsíci člověk podceňuje jak vzdálenosti

tak i rozměry překážek, a to až o řád. Pokud jde o původ měsíčních kráterů, soudí Cernan, že v té oblasti, kde přistáli, vznikla většina kráterů impakty meteoritů. Poznamenal ovšem, že podle jeho dojmu by shromáždění deseti vědců v jediné místnosti vyslovilo deset rozličných hypotéz o původu měsíčních kráterů.

Na závěr diskuse předal E. Cernan řediteli Astronomického ústavu do úschovy čs. vlajku, která byla na palubě kosmické lodi Apollo 17 na Měsíci i další dárky, mezi nimiž byl i model lunárního modulu Challenger. Poté si prohlédl některé přístroje observatoře a zúčastnil se slavnostního oběda s vedoucími pracovníky ústavu.

Za čtenáře Kosmických rozhledů jsem se zeptal:

• ***Na čem nyní pracujete, jaké jsou vaše budoucí plány?***

V současné době jsem zvláštním asistentem projektu Sojuz-Apollo. To mi zabírá veškerý pracovní čas. Domnívám se, že budu zase létat do kosmu, jakmile se rozeběhne projekt raketoplánu, jenž pokládám za velmi slibný.

• ***Jak to bude se zastoupením odborníků (vědců) na palubách příštích kosmických lodí? Nepozbude pak profese astronauta na významu?***

Dosavadní zkušenosti zvláště při letu Apolla 17 ukazují, že přítomnost vědců v kosmických plavidlech je velkým přínosem. Až začnou létat raketoplány, bude možné, aby se výzkumu zúčastnili vědci po relativně lehkém a krátkém astronautickém výcviku. Ovšem ani pak se přirozeně neobejdeme bez profesionálně vycvičené posádky pilotů-astronautů. Obě profese se budou doplňovat navzájem více než dosud.

• ***Dnes jsme svědky zpomalení rozvoje kosmonautiky, díky omezeným rozpočtům a přesunu zájmu veřejnosti na jiné neodkladné projekty. Myslíte, že je to trvalý stav?***

To si rozhodně nemyslím, i když je pravda, že po počátečním nástupu došlo k jistému nasyčení a nyní i ke stagnaci, ale to se zase změní. Musíme hledat nové podněty a přicházet s novou iniciativou. Osobně se domnívám, že projekt raketoplánu povede nutně k rychlému rozmachu pilotovaných i nepilotovaných letů.

• ***Jaké jsou perspektivy vybudování stálé měsíční observatoře nebo kosmické stanice v libračních bodech soustavy Země-Měsíc?***

Nepřemýšlel jsem o možnosti umístit stanici do libračních bodů, ale jsem přesvědčen, že observatoř na Měsíci je už dnes technicky zcela uskutečnitelná. Jde spíše o to najít vhodnou a přitažlivou motivaci pro vybudování takové stanice, a to se dříve nebo později určitě stane. Pilotované lety na Měsíc budou určitě obnoveny.

• ***Chtěl byste něco vzkázat čtenářům Kosmických rozhledů?***

Rád bych připomenul některé myšlenky z mé dopolední besedy. Především, že přistání na Měsíci se dělo v zájmu a za aktivní spolupráce všech lidí na Zemi. Za druhé, že uskutečnit tento jedinečný technický experiment vyžadovalo obrovské zanícení a pevnou vůli mnoha tisíc lidí, kteří se bezprostředně na projektu podíleli. Za třetí, že jsme si přitom ověřili, že když něco doopravdy chceme, že to lze dokázat. Myslím, že to platí nejen pro kosmonautiku, ale i pro každý obor lidské činnosti, tedy i pro astronomický výzkum.

• ***Kdybyste se mohl zúčastnit pilotovaného letu k Marsu, přijal byste?***

Samozřejmě.

Ptal se Jiří Grygar. Rozhovor vyšel v neperiodickém věstníku České astronomické společnosti Kosmické rozhledy 1/1975.

První návštěva astronauta Cernana v Československu v říjnu 1974 byla plná překážek a paradoxů. Eugene Cernan si byl dobře vědom svých historických kořenů v Československu, tj. z otcovy strany předkové z Vysoké nad Kysúcou a z matčiny strany z Bernartic a Nuzic u Tábora. Právě proto měl sebou na Měsíci v osobním balíčku československou vlajku, kterou položil na měsíční povrch a pak přivezl zpět na Zemi s úmyslem předat ji prezidentu republiky při vhodné návštěvě. Vrcholné období normalizace však znamenalo, že pro naše tehdejší představitele byl americký astronaut nepřijatelný, takže Cernan nakonec použil triku, když se nechal akreditovat jako novinář na bratislavský veletrh Incheba. Jako novinář totiž vízum musel dostat a po příjezdu na Slovensko se pokusil navštívit své příbuzné na Kysúcach. Ti však patrně měli zakázáno se s ním setkat; marně čekal ve Vysokém před kanceláři mířící před sedy Místního národního výboru a JRD. Soudruzi se před ním pro jistotu zamkli. Poté přijel do Čech a sondoval možnost předat vlajku prezidentovi G. Husákovi, ale opět bezúspěšně. Nakonec pracovníci amerického velvyslanectví domluvili setkání v Astronomickém ústavu

Dva emeritní ředitelé Astronomického ústavu AV ČR v Ondřejově. V popředí zleva Ladislav Sehnal, Luboš Perek, Eugene Cernan a jeho vnučka Ashley.

ČSAV s tehdejším ředitelem doc. RNDr. Lubošem Perkem. Setkání se směli účastnit jen zaměstnanci ČSAV, ale žádní novináři; byl vydán zákaz pořádit s Cernanem rozhovor pro tisk, rozhlas či televizi. Moje příležitost přišla ve chvíli, kdy jsem kapitána Cernana prováдел u dvoumetrového dalekohledu ondřejovské observatoře, odkud pak měl přejet se svým americkým doprovodem autem asi jeden kilometr do tehdejší hlavní budovy observatoře na besedu. Zeptal jsem se ho, zda by mi poskytl rozhovor pro Kosmické rozhledy a on byl okamžitě v obraze, takže dříve než si české gorily stačily něčeho všimnout mi nabídl místo v limuzíně amerického velvyslanectví, v níž rozhovor probíhal bleskově během té krátké jízdy. Obsah rozhovoru jsem si ovšem musel zapamatovat, nemaje po ruce ani tužku a papír; diktafony snad ještě tehdy u nás ani nebyly.

Po odchodu doc. Perka z funkce ředitele Astronomického ústavu se vlajka stále ještě nacházela v návštěvnické galerii dvoumetru, až tam jednou zavítal nový ředitel a vzápětí mi nařídil vlajku odstranit. Neuložili jsme ji však do skladu, ale do místnosti ohniska coudé, kde byla k vidění pro pozorovatele a jejich hosty. Po sametovém převratu se vlajka dostala přímo na pilíř dvoumetru. Doufáme, že už nebude nikdy nutné ji skrývat v nějakém ohnisku.

Jiří Grygar

Zápis z jednání VV ČAS – Infocentrum Kolovraty 11. 4. 2008

- Dne 27.2.2008 proběhla inventura majetku ČAS a revize hospodaření ČAS za rok 2007 za účasti všech revizorů (Prudký, Zahajský, Jindra), místopředsedy a tajemníka (Suchan) a členky VV ČAS Soumarové. Nedostatky, které ale byly pouze formálního charakteru, budou odstraněny do 30.6.2008, některé už odstraněny byly.
- Elektronicky byl schválen rozpočet ČAS na rok 2008, složky byly informovány. Rozpočet obsahuje malou rezervu (64 500 Kč), doposud však nedorazily doplatky z EU (Noc vědců 2006 a 2007!). Po diskusi VV jednomyslně schválil upravený návrh rozdělení dotace.

Přidělené dotace oznámí složkám hospodář.

- VV schválil nákup jasoměru z USA v ceně cca 3 000 Kč plus clo z rozpočtové kapitoly Temné nebe. Nákup zajistí Suchan. Přístroj bude nabídnut v rámci ČAS k měření světelného znečištění, zajistí Suchan.
- ČAS obdržela od Královéhradeckého kraje 40 000 Kč na podaný grant účelově vázaný na Východočeskou pobočku.
- VV pověřil místopředsedu ČAS Pavla Suchana zastupováním na slavnostním setkání ke 45. výročí založení hvězdárny v Karlových Varech (kolektivní člen ČAS).
- Termín Evropské noci vědců 2008 je poslední pátek v září, letos tedy 26. 9. 2008. ČAS se přihlásila do projektu podobně jako v minulých letech (jsme jedinou organizací, která se Noci vědců v ČR účastní od začátku, tedy od roku 2005). V současné době se projekt ČR hodnotí v Bruselu. Suchan po obdržení kladného rozhodnutí bude informovat složky ČAS a hvězdárny. Letošním českým koordinátorem je Techmánia Plzeň.
- VV odhlasoval zrušení pobočky Brno, bývalí členové budou osloveni s nabídkou členství v jiné složce (neplatili už příspěvky za r. 2007 ani 2006).
- VV navrhuje v Historické sekci dořešit kmenové členství a výši sekčních příspěvků, případně další pomoc při konsolidaci a znovurozběhnutí sekce.
- S ohledem na nejasnosti u některých projektů stanovuje VV tato pravidla pro vyhlášení projektů a akcí pod hlavičkou ČAS: akce organizované složkami ČAS, za které zodpovídá výbor dané složky – akce organizované VV ČAS – další akce, které předem VV schválí. Nedodržení těchto pravidel je považováno za hrubé porušení členské kázně. Nejde nám o ztížení podmínek pro pořádání akcí a organizování projektů, ale o záruku, že akce pořádané pod hlavičkou ČAS budou mít vhodnou úroveň.
- VV se kladně vyjádřil k přijetí Hvězdárny Žebrák jako kolektivního člena ke 30.4.2008.
- Společnost Supra Praha, spol. s r.o. vydá mapku otočné oblohy. VV schválil použití loga ČAS, z vytištěného nákladu 4 000 ks bude předáno k rozeslání spolu s Astropisem + KR pro členy ČAS 550 ks. VV poděkoval společnosti SUPRA za tento dar.

Zápis z jednání VV ČAS - Štefánikova hvězdárna 25. června 2008

- VV ČAS vyslovil poděkování za zajištění účasti České astronomické společnosti na otevřené výstavě Věda v ulicích v Liberci (20. 6. 2008) Východočeské pobočce, Hvězdárně v Úpici a společnosti Supra Praha, jmenovitě Ing. Janu Zahajskému za zapůjčení pozorovací techniky. O akci byl mimořádný zájem.
- VV ČAS schválil financování cesty na JENAM 2008 ve Vídni, resp. schůzi EAS.
- Sekce pro mládež bohužel nefunguje, její web je zastaralý a již neaktualizovaný. Suchan vedl jednání se skupinou Zbyška Prágra. Ta se do září rozhodne, zda by byla ochotna a chtěla Sekci pro mládež převzít. Proběhla diskuze o tom, jaké má být zaměření sekce, diskuze nad náměty (funkční web, Noc na hvězdárnách). VV upřednostňuje funkční web a další pokračování sekce.
- V 5. ročníku Astronomické olympiády se zúčastnilo na 5 000 žáků a studentů (ve školním kole). Poprvé byla otevřena kategorie C,D pro 1. a 2. ročník čtyřletého studia SŠ, kterou připravuje Hvězdárna a planetárium J. Palisy v Ostravě, které VV děkuje za spolupráci. VV vyslovuje poděkování Výboru astronomické olympiády a jejímu garantu Dr. Randovi za pří-

pravu a bezchybný průběh 5. ročníku. MŠMT rok 2008 dotuje částkou 100 000 Kč, AO je tedy hrazena mimo rozpočet ČAS.

- VV vyslovil spokojenost s webem astro.cz a děkuje redakci a zvláště jejímu vedoucímu redaktorovi Petru Kubalovi.
- VV ČAS děkuje porotě ČAM za její neúnavnou a spolehlivou práci v projektu České astrofotografie měsíce. 9. srpna 2008 budou na Hvězdárně v Úpici slavnostně odhaleny mosazné destičky Astrofotografů roku 2006 a 2007.
- VV odsouhlasil přijetí odborné garance a organizačního zabezpečení vzniku a provozu Keplerova muzea v Praze Českou astronomickou společností. V tom smyslu se Suchan pověřuje dalšími jednáními: uzavření smlouvy o smlouvě budoucí s majitelkou domu, s magistrátem o financování, s Národním technickým muzeem o spolupráci, s předsedkyní Historické sekce Dr. Šolcovou o garanci expozice. V případě zajištění finančních prostředků na expozici a na roční úhradu energií a služeb bude zadána příprava. Uvažovaný termín otevření 1. 1. 2009, tedy v samém začátku Mezinárodního roku astronomie.

Pozvánky

Výstava Drtivé dopady na hvězdárně ve Valašském Meziříčí

18. června proběhla ve vstupní hale Hvězdárny Valašské Meziříčí vernisáž výstavy s názvem „Drtivé dopady“. Na pěti velkoplošných panelech je zpracováno několik témat: události velkých vymírání živočišných druhů v průběhu posledních stovek milionů let způsobených kolizí s velkými planetkami, pozorování blízkozemních planetek a teoretické možnosti obrany naší planety před srážkami. Jeden z panelů se věnuje samotné události v Tungusce a současnému výzkumu této události. Po dobu hlavních školních prázdnin si můžete výstavu prohlédnout na hvězdárně při návštěvě akcí pořádaných pro veřejnost. Od září 2008 bude putovní výstava nabídnuta školám ve Zlínském kraji.

Pozorování částečného zatmění Měsíce 16. srpna v Ondřejově

V noci ze soboty 16. na neděli 17. srpna 2008 se na observatoř Astronomického ústavu AV ČR, v.v.i. v Ondřejově můžete přijet podívat na částečné zatmění Měsíce. Za jasného počasí budete moci dalekohledem pozorovat průběh zatmění, k dispozici bude i výklad odborníků. Otevřeno pro veřejnost bude od 21:00 do 1 hodiny v noci. Zdarma. Prosíme, nevjíždějte auty do areálu observatoře, světly byste rušili pozorování!

Věda v ulicích v Plzni

19.–20. 9. 2008 se uskuteční otevřená výstava pro veřejnost Věda v ulicích v Plzni. Tradičně se jí zúčastní Západočeská pobočka České astronomické společnosti spolu s Hvězdárnou a planetáriem Plzeň a Hvězdárnou v Rokycanech.

Již potřetí se ČAS spolu s Astronomickým ústavem AV ČR zúčastnila otevřené výstavy pro veřejnost Věda v ulicích, tentokrát 20. 6. v Liberci. Zájem veřejnosti byl mimořádný. Za zajištění této povedené akce patří poděkování Východočeské pobočce ČAS, Hvězdárně v Úpici a Supře Praha, jmenovitě Janu Zahajskému za zapůjčení pozorovací techniky.

Evropská noc vědců 2008

V pátek 26. září 2008 proběhne v celé Evropě noc vědců – příležitost představit vědu a její zajímavosti veřejnosti. V době uzávěrky tohoto čísla byla smlouva mezi Českou republikou a Evropskou komisí před podpisem. Na program pro veřejnost v rámci Evropské noci vědců se již nyní chystají Astronomický ústav AV ČR, v.v.i., Hvězdárna Valašské Meziříčí, Hvězdárna F. Pešty v Sezimově Ústí a Štefánikova hvězdárna v Praze na Petříně. Sledujte www.astro.cz, kde budou pozvánky na Evropskou noc vědců průběžně doplňovány.

18. Podzimní knižní veletrh

se koná ve dnech 10. a 11. října 2008 (pátek a sobota). Tradičně se jej zúčastní se svým stánkem a doprovodným programem Česká astronomická společnost ve spolupráci s Nakladatelstvím Aldebaran a Jihlavskou astronomickou společností. Bude se zde udílet cena ČAS Littera Astronomica a budete si moci vyslechnout přednášku jejího laureáta. Sledujte www.astro.cz nebo www.hejkal.cz.

Akce Hvězdárny Valašské Meziříčí, p. o. v září a říjnu

- **20. září 2008: Podzimní putování Valašskem** – Turistický pochod s astronomickým kvízem, pořádaný ve spolupráci s KČT Valašské Meziříčí a s Valašskou astronomickou společností.
- **17. až 19. října 2008: Planeta Země dnes a zítra** – Víkendový seminář, pořádaný v rámci Mezinárodního roku planety Země 2008, který je připravován ve spolupráci s Geofyzikálním ústavem AV ČR a s Českou astronomickou společností.
- **Každý pracovní den ve večerních hodinách** – Večerní programy u dalekohledu Pozorování zajímavých objektů dalekohledem, prohlídka hvězdárny, beseda, diskuse.

Podrobnější informace: <http://www.astrovm.cz>, tel. 571 611 928

Čína 2009: expedice za úplným zatměním Slunce 22. 7. 2009

Za rok proběhne nejdelší zatmění Slunce ve 21. století. Společnou expedici vypravuje mimo jiné Slovenská astronomická společnost a ČAS (podobně tomu bylo v roce 2006 v případě zatmění Slunce v Turecku). Na expedici je již přihlášen dostatek zájemců, aby bylo její konání možné, další účastníci jsou však vítáni. Přihlásit se bude možné i příští rok, od určitého data však bude cena o 8 000 Sk větší. (S výjimkou později přihlášených s individuálním termínem splácení bude třeba složit velkou část ceny do 27. 11. a zbytek do 16. 2.). Expedice je nabízena ve dvou variantách: „BASIC“ v termínu 10.–28. 7. 2009 s předběžnou cenou 49 990 Sk a „TURISTIC“ (7.–28. 7. 2009) s příplatkem 9 300 Sk. (K ceně je nutno připočíst několik tisíc Sk za další příplatky. Pro srovnání: nejlevnější „komerční“ zájezd s podobnou trasou je nyní nabízen za 79 290 Sk, expedice ovšem navíc nabízí např. možnost operativního přesunu v případě špatného počasí).

Z programu varianty BASIC: Hongkong – výlet luxusní rychlodolí do Macaa – Kanton – lůžkovým vlakem do Šanghaje – Hangzhou (lázně, které Marco Polo označil za nejkrásnější na světě) – pozorování zatmění – Suzhou – Peking (olympijský stadion, Chrám nebes, Letní palác, Zakázané město) – Velká čínská zeď. Ubytování ve 3* hotelech s polopenzí a v lůžkových vlcích.

Varianta TURISTIC navíc nabízí: Guilin (fantastická scenérie vápencových kopců, jeskyně) – plavba po řece Li – Yangshuo – Hongkong (spojení s variantou BASIC).

Organizátoři uvítají vaše připomínky a návrhy. Kontakt: Dr. Hric Ladislav, CSc., Astronomický ústav SAV, 059 60 Tatranská Lomnica, email: hric@ta3.sk, tel.: 052 7879148. Podrobný program na <http://www.astro.cz/rady/ukazy/zatmeni/slunce/2009/expedice/>

Oznámení Češi v pásu úplného zatmění Slunce 1. srpna 2008

Petr Kubala

Redakce astro.cz přišla s projektem, který si klade za cíl zmapovat výskyt českých pozorovatelů v pásu úplného zatmění Slunce dne 1. srpna 2008. Pokud se tedy chystáte vyrazit (či už jste se vrátili, záleží na tom, kdy tyto řádky čtete) za pozorováním úplného zatmění do Ruska, Číny apod., pak jsou následující řádky určeny právě vám.

Jediné, co musíte udělat pro zapojení do projektu „Češi v pásu Totality“, je vyplnit jednoduchý formulář na www.astro.cz a zaslat ho na e-mail kubala@astro.cz. Informace o vaší expedici pak budou zveřejněny na stránkách astro.cz. Zúčastnit se mohou jak velké organizované expedice, tak jednotlivci. Zároveň budeme velmi rádi, když nám zašlete své fotografie ze zatmění (informace ve formuláři). Cílem projektu je především zmapování výskytu Čechů v pásu úplného zatmění Slunce a shromáždění většiny pořízených fotografií na jednom místě.

Další informace: <http://www.astro.cz/rady/ukazy/zatmeni/slunce/2008/expedice/>

Soutěž o nové logo ČAS

Současné logo ČAS v poslední době přestává vyhovovat nárokům na použití – především logo neevokuje spojení s ČAS. Existuje mnoho talentovaných grafiků, kteří nám budou schopni s úkolem pomoci, proto se Česká astronomická společnost rozhodla vyhlásit soutěž o vytvoření nového návrhu loga. Cílem soutěže je návrh kvalitního loga pro Českou astronomickou společnost, které bude použitelné pro prezentační účely, [www](http://www.astro.cz) stránky, banery, tisk a podobně. Těšíme se na spolupráci s autorem vítězného návrhu, ze které by měly vzejít tyto odvozené obrázky.

Podmínky pro přihlášení návrhu: Soutěž je otevřena pro všechny zájemce a je možné přihlásit více návrhů. Návrh loga by měl být vytvořen ve vektorové grafice ve formátu SVG. Součástí návrhu je kromě loga České astronomické společnosti také varianta loga pro server ČAS – www.astro.cz. Přihlášky a návrhy prosím zašlete emailem na logo@astro.cz. Email by měl obsahovat plné jméno autora a jeho emailovou adresu, logo ve vektorovém formátu a jeho variantu pro [astro.cz](http://www.astro.cz). V případě zájmu připojte krátký popis návrhu a odkaz na Vaše [www](http://www.astro.cz) stránky. Všechny přihlášené návrhy budou obratem uloženy do galerie, kde budou jejich zmenšeniny veřejně dostupné.

Koncept loga by měl být jednoduchý a jasný a měl by se vztahovat k astronomii, logo by mělo mít přibližně čtvercový nebo kruhový tvar, logo pro [astro.cz](http://www.astro.cz) může mít i jiný tvar. Logo by mělo být snadno použitelné pro ikonky na webové prezentaci, reklamní proužky a tlačítka pro web, trička, štítky médií, atd., dále by mělo umožňovat adaptaci pro použití složkami ČAS či pro související aktivity (astronomická olympiáda, soutěže atp.) Vlastní název společnosti Česká astronomická společnost může být umístěn za logem nebo pod ním.

Autor musí být držitelem veškerých autorských práv k návrhu; předlohy dalších stran lze použít pouze v případě souhlasu těchto stran se všemi body podmínek pro přihlášení návrhu. Návrhy posoudí komise, kterou stanoví Výkonný výbor České astronomické společnosti. Vyhlášovatel soutěže má právo vítězný návrh nevybrat. Autor vítězného návrhu poskytne licenci na toto dílo společnosti Česká astronomická společnost výhradně ke všem způsobům užití a v neomezeném rozsahu. Přihlášením návrhu jeho autor souhlasí s výše uvedenými podmínkami. Návrhy lze do soutěže zasílat **do 30. listopadu 2008**. Pokud se sejde malé množství návrhů, soutěž bude prodloužena a posunutí uzávěrky bude oznámeno. Vítězné logo bude vybráno z přihlášených návrhů a bude ohlášeno o týden později. **Odměna za vítězné logo v soutěži činí 3 000 Kč.**

Redakce astro.cz hledá nové autory a spolupracovníky

Web České astronomické společnosti (www.astro.cz) je jedním z nejstarších webů popularizujících vědu u nás. Je stále více navštěvován a práce pro něj má smysl. Hledáme nové autory a spolupracovníky do svých řad. Redakce bohužel nemůže nabídnout odpovídající finanční ohodnocení, přesto pro vás může mít spolupráce velké množství výhod, od „být u toho“ až po uspokojení ze smysluplné práce. www.astro.cz také významným způsobem reprezentuje naši Společnost. Témata článků necháme čistě na vás. Z oblasti astronomie máme zájem především o články s tematikou pozorování a techniky (rady, CCD kamery, astrofotografie apod.), ale v žádném případě to není podmínkou. Také uvítáme články z příbuzných oborů – kosmonautika, fyzika a astrofyzika, meteorologie, geologie (ve vztahu k Zemi jako planetě). Požadujeme pouze chuť k psaní a alespoň základní orientaci v astronomii. Věk ani dosavadní zkušenosti nejsou podmínkou!

Nabízíme možnost podílet se na tvorbě nejnavštěvovanějšího webu o astronomii v České republice – případné odkazy na vaše stránky v daném článku – práci v mladém kolektivu. Získáte cenné zkušenosti se psaním článků, upozorníme vás na chyby, naučíme vás základy html – zvýšíte své znalosti v astronomii. **Hledáme také spolupracovníka, který by pro nás občas udělal jednoduchou flash animaci.**

Dotazy a nabídky posílejte na info@astro.cz

Terminologická komise ČAS oznamuje, že od 11. 6. t.r. se pro tělesa za dráhou Neptunu, která byla původně označovaná zkratkou TNO, zavádí nový pojem „plutoid“, v jedn. čísle „plutoid“. Mezinárodní astronomická unie v červnu oznámila, že se na zasedání výkonného výboru IAU v Oslu rozhodla přijmout pro trpasličí planety Plutova typu anglický pojem „plutoid“, v množném čísle „plutoids“. Plutoidy jsou dle definice IAU nebeská tělesa obíhající kolem Slunce s velkou poloosou větší než velká poloosa dráhy Neptuna, která mají dostatečnou hmotnost, aby měla přibližně kulový tvar, ale zároveň nedostatečnou hmotnost, aby svou gravitací vyčistila oběžnou dráhu od menších objektů. Ceres je sice trpasličí planeta, ale jelikož se nachází v hlavním pásu mezi Marsem a Jupiterem, nesplňuje definici přijatou pro plutoidy. V tiskové zprávě se kromě anglického termínu „plutoid“ objevuje i francouzský termín „plutoïde“ a španělský „plutoide“. Anglický termín „plutoid“ se počesťuje jako „plutoid“, tedy rodu mužského (jako asteroid). *Zdroj: Tisková zpráva IAU http://www.iau.org/public_press/news/release/iau0804/*

Miroslav Šulc